

Stabdyk patyčias socialiniuose tinkluose

Tikslas: suvokti šmeižto ir patyčių grėsmes socialiniuose tinkluose, atrasti ir priimti saugaus elgesio juose strategijas.

Priemonės: vaizdo siužetas, projektorius, ekranas.

Metodai: vaizdo siužeto peržiūra, atvejų analizė, diskusijos.

Teorinis įvadas

Viena iš didžiausių grėsmių vaikams internete - patyčios. Be abejo, ši problema kyla realiame gyvenime, tačiau dėl kone neribotų interneto ir technologinių galimybių gali pasiekti nevaldomą mastą ir įgyti įvairiausias formas.

Pasaulinės sveikatos organizacijos duomenimis, Lietuva pagal vaikų, iš kurių tyčiojamasi, skaičių - pirmauja iš 36 tyrime dalyvavusių šalių. Kasdien patiriamos patyčios ne tik gniuždo vaikus, bet ir moko agresyvaus elgesio, kurį vėliau dalis žmonių perkelia į savo šeimą ir aplinką. Siekiant pristabdyti ydingą smurto ratą, reikalingi nacionalinio masto veiksmai - priekabiavimo prevencijos programa, visuomenės švietimas, įvairios iniciatyvos, atkreipiančios dėmesį į šią skaudžią problemą.

Pačioje mokymo įstaigoje mokytojai dažniausiai pastebi tiesiogines - fizines ar verbalines patyčių formas. Tačiau pavojingiausias yra iš šalies nepastebimos - netiesioginės (emocinės) bei elektroninės patyčios (angl. cyber bullying), iššaukiančios ir suicidinius atvejus.

Patyčios elektroninėje erdvėje vyksta internetu, elektroniniu paštu, mobiliuoju telefonu ar kitose elektroninėse terpėse, paskelbiant ir siunčiant netinkamus tekstus, melą, prasimanymus, paveikslus, vaizdo įrašus apie asmenis, skelbiant privačius jų duomenis (pavyzdžiui, pokalbių tekstą).

Patyčių objektui paprastai iškyla neįveikiama problema - jis negali nei pašalinti tų duomenų, nei jų paneigti, dažniausiai tiksliai nežino nei kas juos skleidžia, nei kas šiuos duomenis gauna. Dėl šių duomenų privataus pobūdžio asmuo dažniausiai vengia kreiptis pagalbos į tėvus ir mokytojus, todėl nerandant išeišties neretai jam kyla minčių ir apie savižudybę. Skriaudėjai tą nujausdami dažniausiai ir jaučiasi nebaudžiami.

Daug informacijos ir patarimų rasite svetainėje www.bepatyciu.lt.

Patyčių priežastys gali būti pačios įvairiausios, pavyzdžiui:

- vieni vaikai tyčiojasi iš kitų, nes nori jaustis ir prieš kitus atrodyti stipresni;
- kiti vaikai gali tyčiotis dėl to, kad patys kadaise yra patyrę patyčias;
- galbūt tyčiojamasi dėl nesaugumo jausmo;
- niekas besityčiojantiems vaikams nepaaiškina, kad patyčios yra netinkamas elgesys.

Patyčias elektroninėje erdvėje stabdyti reikia:

- parodyti nepritarimą skriaudėjams, neskatinant ir neplatinant jų skleidžiamos informacijos;
- aukai nekreipiant dėmesio į žeidžiančią informaciją, neatsakant į ją;
- socialiniuose tinkluose ar tiesioginių žinučių programose blokuojant nepageidaujamus siuntėjus;
- savo socialinio tinklo svetainėje apribojant komentavimą;
- kreipiantis į svetainės administratorių, tėvus ir kitus suaugusius.

Pastebėjus patyčias, negalima:

- palaikyti ir skatinti skriaudėjų, domėtis patyčių turiniu;
- atsakyti skriaudėjams patyčiomis arba prieš juos teisintis;
- veltis į bet kokių santykių aiškinimąsi.

Pamokos veiklos

Priklausomai nuo vaikų amžiaus ir motyvacijos, galima pradėti nuo įžanginių klausimų arba iškart parodyti vaizdo siužetą.

Įžanginiai klausimai

- ar leidžiate visiems rašyti ant savo *Feisbuko* paskyros (profilio) sienos?
- ką darote su piktomis, įžeidžiančiomis žinutėmis?
- ar persiunčiate gautas įžeidžiančias žinutes, jei jos neliečia jūsų?

Vaizdo siužetas

Pademonstruokite vaizdo siužetą, jį aptarkite (pateikiama keletas siužetų jūsų pasirinkimui).

Vaizdo dienoraštis „Elektroninės patyčios. Ar žinai, kaip jas sustabdyti?“, kūrėjas – VšĮ „Vaikų linija“, www.youtube.com/embed/NCuudFQxMIk. Trukmė – 6:27 min. (siužetą sudaro kelios dalys – iki 2:45 minutės pateikiama situacija, likusioje dalyje situacija išsprendžiama; pamokos metu po pirmos dalies siužetą galima sustabdyti ir su vaikais paieškoti situacijos sprendimo būdų, o aptarus parodyti likusią dalį).

„Stambiakaklis“ (trukmė 3:00 min.), kūrėjas – eSlovensko, www.youtube.com/embed/3yETV9dnOzg.

Darbas grupėse

Pasiūlykite ir padėkite vaikams sugalvoti galimus saugaus elgesio scenarijus socialiniuose tinkluose.

Situacijos:

- 1 atvejis. Savo *Feisbuko* paskyros sienoje randate įžeidžiančią žinutę.
- 2 atvejis. Sužinote, kad jūsų klasės *draugai* interneto svetainėje platina įžeidžiančią, jus šmeižiančią informaciją.
- 3 atvejis. Elektroniniu paštu gaunate jūsų nedraugą įžeidžiančią informaciją su raginiu ją platinti kitiems.

Rekomenduojami scenarijai:

1. Apriboti savo paskyroje teises kitiems rašyti ant jūsų *sienos*. Įžeidžiančią informaciją pašalinti.
2. Pranešti tos svetainės administratoriui. Prireikus, pasitarti su tėvais ar kitais suaugusiais. .
3. Gautą e. laišką pašalinti. Neplatinti.

Diskusija

Surenkite diskusiją. Vaikai tegu dalijasi savo žiniomis, mokytojas tik moderuoja ir pataria socialinės elgsenos temomis.

Klausimai diskusijai:

- pasiūlykite, kaip geriausia sustabdyti patyčias internete?
- kaip *Feisbuke* apriboti *draugų* ratą?
- kaip *Feisbuke* apsaugoti nuo svetimų užrašų ant *sienos*?
- Kur kreiptis, jei internete aptikote jus šmeižiančią informaciją?

Paskelbkite trumpą pamokos išvadą. Tam gali tikti ir Ryšių reguliavimo tarnybos vaizdo siužetas „Prieš patyčias internete“ <http://youtu.be/0nMEv1O5la0>

Papildoma medžiaga

1. Leidinys "Elektroninės patyčios ir jų prevencija" (5.2 MB)
http://www.bepatyciu.lt/media/files/downloadable/elektronines_patycios__perziurai_galutinis_FcYPqOY.pdf
2. Elektroninės patyčios
https://content.bibliotekospazangai.lt/video/Saugus_internetas/Reportazai/5.Elektronines_patycios.zip
3. Ka priimi į *Facebook* draugus – priimi į savo gyvenimą: http://youtu.be/KGr_KFiCX4s
(mažiems vaikams)
4. Privatumas *Facebook*: <http://youtu.be/-Dn1Jmqecvk>